COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 9
2011

IMPLICAȚIILE PROGRAMELOR DE COOPERARE TRANSNAȚIONALĂ ASUPRA SECURITĂȚII DIN SUD-ESTUL EUROPEI

Ioan PETRAŞUC

CONCLUZII:

- ***Interdependența în continuă creştere pe plan mondial conduce la conştientizarea faptului că problemele internaționale nu pot fi soluționate la nivel național.***
- ***Rămân multe semne de întrebare referitoare la modul în care problemele din Sud-Estul Europei vor fi soluționate în următorii ani, dar baza unei schimbări reale în ceea ce priveşte securitatea europeană începe să se contureze.***
- ***Eforturile de reconciliere şi dezvoltarea cooperării în diverse domenii între statele din regiune contribuie la îndeplinirea cerințelor pentru integrarea întregii regiuni în Uniunea Europeană şi la menținerea unui mediu de securitate stabil la nivel regional şi internațional.***

Prăbuşirea comunismului şi dizolvarea URSS au deschis o nouă eră a istoriei pentru țările din Europa de Sud-Est. Acest spațiu, perceput ca o zonă distinctă datorită intereselor geopolitice manifestate de către statele riverane şi interesele geostrategice ale unor actori internaționali, a devenit una din cele mai dinamice zone din perioada post-Război Rece şi post-Uniunea Sovietică. Astfel, evenimentele din anii ’90 au servit drept cauză pentru apariția şi dezvoltarea a noi state, regimurile comuniste fiind înlocuite de guverne democratice.

Lipsa de experiență şi dorința de a înregistra evoluții favorabile în direcția democratizării statelor a determinat noile guverne din Sud-Estul Europei să interacționeze în mod direct cu Uniunea Europeană şi să dezvolte raporturi de cooperare cu aceasta.

Cu scopul de a crea un spațiu de securitate şi bună vecinătate, fiind conştientă şi interesată în acelaşi timp de creşterea rolului său pe plan extern, Uniunea Europeană a dezvoltat un proces din ce în ce mai coerent de cooperare regională şi de deschidere în proximitatea sa geografică. În acest sens, Consiliul European de la Copenhaga (decembrie 2002) a precizat că Uniunea Europeană „*este interesată să întărească relațiile de cooperare regională şi transfrontalieră cu țările vecine, în scopul dezvoltării depline a potențialului regiunilor [...] şi pentru a evita riscul unor noi linii de divizare în Europa*”[1].

Aşadar, Uniunea Europeană şi-a propus, prin politica sa, să susțină efortul partenerilor vecini pentru „*reducerea sărăciei şi crearea unui spațiu de prosperitate şi valori comune, bazat pe integrare economică ridicată, relații politice şi culturale mai intense, o cooperare transfrontalieră întărită şi prevenirea în comun a conflictelor*”[2]. De asemenea, pentru a reduce disparitățile economice, sociale şi teritoriale care au apărut după valurile de extindere în anumite regiuni şi în țări mai puțin dezvoltate, UE s-a angajat să susțină coeziunea economică şi socială a Uniunii Europene Extinse, prin promovarea dezvoltării durabile şi echilibrate a comunității.

Implementarea politicii de coeziune este realizată prin intermediul a trei obiective: convergență; competitivitate

regională şi ocuparea forţei de muncă, precum şi cooperarea teritorială europeană.

Prin cooperarea teritorială europeană, UE vizează dezvoltarea cooperării transfrontaliere, utilizând iniţiative comune locale şi regionale, cooperării transnaţionale, prin acţiuni care facilitează dezvoltarea teritorială integrată, conform priorităţilor Comunităţii Europene şi cooperării interregionale şi a schimbului de experienţă.

Pentru a realiza obiectivele propuse, Uniunea Europeană a iniţiat o serie de programe care vizează cooperarea între statele membre şi între acestea şi ţările vecine, dar şi întărirea relaţiilor politice, economice şi sociale, pe baza unui set comun de valori. Una din iniţiative face referire la programele de cooperare teritorială europeană, care reprezintă un forum pentru identificarea de soluţii comune şi dezvoltarea de strategii pentru problemele ce transcend graniţele naţionale.

În funcţie de extinderea geografică în interiorul căreia se reflectă intensificarea cooperării, iniţiativele au fost dimensionate astfel:

1) **Cooperare transfrontalieră,** între regiuni de graniţă învecinate, care are ca scop crearea de centre transfrontaliere economice şi sociale cu programe strategice de integrare.

În acest sens, un exemplu concludent este *Programul de cooperare transfrontalieră ENPI, Ungaria – Slovacia – România - Ucraina 2007 - 2013*, care va fi implementat în perioada 2007-2013. Programul Operaţional Comun (POC) este fundamentat pe eforturile comune de planificare ale celor patru ţări participante şi are ca scop asigurarea unui cadru pentru activităţile ce vor conduce la intensificarea şi aprofundarea cooperării sociale şi economice, între regiunile Ucrainei şi cele ale Statelor Membre, care împart graniţe comune. Baza legală a POC este reprezentată de Regulamentul (CE) Nr. 1638/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului, din 24 octombrie 2006, care include criteriile de determinare a unităţilor teritoriale din statele membre şi ţările partenere, ce vor face parte din programele de cooperare teritorială. Articolul stipulează şi faptul că participarea regiunilor adiacente la aria programului este condiţionată de continuarea unei cooperări existente sau în alte cazuri justificate, cum este şi cazul diferitelor regiuni din prezentul POC.

Alte prevederi importante, cum ar fi Documentul Strategic pentru cooperare transfrontalieră în perioada 2007-2013, Instrumentul European de Vecinătate şi Parteneriat, acordurile de finanţare încheiate cu ţările partenere cu respectarea prevederilor aplicabile din Regulamentul Consiliului nr. 1605/2002, din 25 iunie 2002, privind Regulamentul Financiar, Regulamentul Comisiei (CE) nr. 951/2007, privind stabilirea regulilor de implementare ENPI CBC în cazul Programelor CBC, finanţate în baza cadrului legal al ENPI, precum şi Ghidul Practic al procedurilor de contractare în contextul acţiunilor externe ale CE (prevederile „PRAG") au fost luate în considerare în cadrul procesului de planificare şi încorporate în prezentul POC.

Documentul Strategic ENPI CBC 2007-2013 stabileşte politicile generale ale UE şi obiectivele activităţilor de cooperare transfrontalieră, astfel:

- promovarea dezvoltării economice şi sociale durabile în zonele de graniţă;
- abordarea de o manieră unitară a provocărilor comune în domenii precum protecţia mediului, sănătate publică şi lupta împotriva crimei organizate;
- eficientizarea securizării graniţelor;
- promovarea locală a acţiunilor de tip "*people-to-people*".

Obiectivele prezentului POC, după cum au fost propuse de parteneri, au fost formulate în deplină concordanţă cu obiectivele menţionate mai sus şi au avut în vedere necesităţile şi oportunităţile specifice ariei programului.

Elaborarea POC a fost condusă şi controlată de Grupul Comun de Coordonare, alcătuit din reprezentanţii organismelor guvernamentale centrale şi ai unităţilor administrativ-teritoriale Nomenclatorul Unităţilor Teritorial-Statistice NUTS III, din fiecare ţară participantă.

Coordonarea procesului de programare a fost asigurată de către Autoritatea Comună de Management şi Secretariatul Tehnic Comun.

Un alt exemplu este *Programul operaţional de cooperare în bazinul Mării Negre ENPI CBC 2007-2013.* Aria geografică căreia se adresează programul include: România: Regiunea Sud-Est; Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen; Grecia: Zona Macedoniei Centrale şi de Est; Rusia: Rostov, Krasnodar, Rep. Adygea; Turcia: Istanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Zonguldak, Kastamonu, Samsun şi Trabzon; Ucraina: Regiunile Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporoshye şi Donetsk, Republica Crimeea şi Sevastopol; Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova - toate regiunile.

Obiectivul global al programului este de a sprijini o dezvoltare economică şi socială mai puternică în regiunile din bazinul Mării Negre, bazată pe parteneriate regionale solide şi strânsă cooperare. Acest obiectiv se bazează pe promovarea dezvoltării locale, a valorilor comune, egalităţilor de şansă, îndeosebi reducerea discriminărilor între sexe şi valorizarea contribuţiei femeilor la dezvoltarea economică şi socială, îmbunătăţirea sustenabilităţii activităţilor în domeniul mediului înconjurător, în special acelora cu impact regional, precum şi promovarea integrării culturale şi a schimburilor reciproce între comunităţile din bazinul Mării Negre.

2) **Cooperare interregională** între autorităţi naţionale, regionale şi locale, având ca scop crearea de grupuri de regiuni europene (de exemplu, regiuni din două sau mai multe ţări europene) pentru a promova o mai bună

Autorul este locotenent, absolvent al Academiei Forţelor Terestre Nicolae Bălcescu din Sibiu. Ulterior, acesta a finalizat masterul Drept comunitar şi Internaţional din cadrul Facultăţii de Drept/Universitatea Nicolae Titulescu - Bucureşti şi masterul Relaţii Internaţionale - Analiza şi soluţionarea conflictelor din cadrul Departamentului de Relaţii Internaţionale şi Integrare Europeană/SNSPA – Bucureşti.

Programul operațional de cooperare interregionala INTERREG IV C se încadrează în acest tip de cooperare şi are ca scop creşterea eficacității politicilor de dezvoltare regională şi contribuția acestora la modernizarea economică şi întărirea competitivității în Europa, în domeniile inovării, economiei cunoaşterii, mediului şi prevenirii riscului prin mijloace de cooperare interregională.

Ca arie eligibilă, se adresează întreg teritoriului UE (27 state membre), Norvegiei şi Elveției, iar ca axe prioritare de dezvoltare, are în vedere:

1: Inovare si Economia cunoaşterii:

- inovare, cercetare şi dezvoltare tehnologică;
- antreprenoriatul şi IMM-urile;
- societatea informațională;
- ocuparea forței de muncă, capitalul uman şi educația.

2: Mediu şi prevenirea riscului:

- prevenirea riscurilor naturale şi tehnologice;
- managementul apelor;
- managementul deşeurilor;
- conservarea biodiversității şi a patrimoniului natural;
- energia şi transportul public durabil;
- patrimoniul cultural şi peisajul.

În cadrul Programului de cooperare interregională INTERREG IV C, pot fi dezvoltate două tipuri de proiecte. Pe de o parte, „Inițiative regionale" - inițiate de actori regionali, ce au ca scop schimbul de experiență într-un anumit domeniu pentru a identifica bune practici şi a dezvolta noi instrumente şi abordări în implementarea lor. În cadrul acestui tip, pot fi dezvoltate „mini-programe".

Iar, pe de altă parte, „Proiectele de capitalizare, inclusiv *Fast Track*", ce asigură transferul bunelor practici identificate către programele aferente obiectivelor „Convergență", „Competitivitate Regională şi Ocuparea Forței de Muncă", precum şi „Cooperare Teritorială Europeană". În cadrul acestor proiecte, Comisia Europeană poate participa cu expertiză, aceste proiecte de capitalizare devenind „*fast track*".

3) **Cooperarea transnațională** urmăreşte să obțină mai multă eficiență în dezvoltarea regională, prin schimb de informații şi de experiență, precum şi prin lucrul în rețea pe întreg spațiul Uniunii Europene, sau între Uniunea Europeană şi alte state sau macro arii.

Cooperarea transnațională este un tip mai recent de cooperare, acoperind suprafețe teritoriale transfrontaliere mari (Arcul Atlantic, Regiunea Mării Baltice, Regiunile Vest-Mediteraneene, Regiunea Mării Negre etc.). Cooperarea se concentrează mai mult pe probleme strategice de tipul rețelelor zonelor metropolitane, promovarea economiei maritime a regiunilor costiere, îmbunătățirea generală a accesibilității la resurse şi infrastructuri, măsuri pe scară largă legate de punerea în valoare a patrimoniului natural şi cultural etc.

Pentru a ilustra cât mai bine acest tip de cooperare, vom detalia componentele **Programului de Cooperare Transnațională Sud Estul Europei -** *un program pentru o zona europeană în tranziție către integrare.*

Programul Sud Estul Europei vizează dezvoltarea parteneriatelor transnaționale de importanță strategică, având scopul de a sprijini integrarea teritorială, economică şi socială şi de a contribui la creşterea gradului de coeziune, stabilitate şi competitivitate al regiunilor. În acest scop, programul urmăreşte realizarea de proiecte de calitate, orientate către obținerea de rezultate, având caracter strategic şi fiind relevante pentru aria programului.

Programul Sud Estul Europei contribuie la promovarea coeziunii dintre statele membre, candidate, potențial candidate şi vecine. Cooperarea regională este esențială în Sud Estul Europei, indiferent de gradul de integrare al fiecărei țări. Stabilitatea, prosperitatea şi securitatea regiunii reprezintă un interes deosebit pentru UE. Acesta presupune:

A. Abordare transnațională a dezvoltării şi integrării teritoriale

Programele de cooperare transnațională încurajează dezvoltarea sustenabilă, echilibrată a teritoriului European, concomitent cu instituirea şi dezvoltarea cooperării transnaționale, ca parte integrantă a *Obiectivului de Cooperare Teritorială Europeană al Politicii de Dezvoltare Regională UE.*

În contextul Politicii de coeziune, „Cooperarea Teritorială Europeană" a devenit obiectiv de sine stătător, de egală importanță cu obiectivele „Convergență" şi „Competitivitatea Regională şi Ocuparea Forței de Muncă".

Scopul general al cooperării transnaționale este de a încuraja dezvoltarea teritorială echilibrată şi integrarea teritorială la nivelul ariei de cooperare. Acest obiectiv poate fi îndeplinit prin intensificarea cooperării dintre statele membre în domenii de importanță strategică.

Cooperarea transnațională se concentrează pe următoarele priorități: inovare; protecția mediului; accesibilitate; dezvoltare urbană echilibrată.

În perioada 2007-2013, sunt active 13 programe de cooperare transnațională. Programul *Sud Estul Europei* este diferit de celelalte prin numărul mare de țări implicate şi prin diversitatea acestora.

B. Obiectivele programului

Obiectiv general constă în intensificarea procesului de integrare teritorială, economică şi socială în Sud-Estul Europei şi de contribuția la creşterea gradului de coeziune, stabilitate şi competitivitate a ariei eligibile prin dezvoltarea de parteneriate transnaționale şi acțiuni comune în domenii de importanță strategică.

În plus, Programul de Cooperare Transnațională SEE va susține participarea statelor nemembre din aria geografică eligibilă prin finanțare din Instrumentul de Preaderare şi Politica Europeană de Vecinătate.

Obiective specifice:

- sprijinirea inovării, antreprenoriatului, economiei cunoaşterii şi societății informaționale prin acțiuni concrete de cooperare şi rezultate vizibile;

- contribuția la creşterea atractivității regiunilor şi oraşelor luând în calcul dezvoltarea durabilă, accesibilitatea şi calitatea mediului înconjurător prin abordarea

integrată şi acţiuni concrete de cooperare şi rezultate cuantificabile;

- contribuţia la extinderea integrării prin susţinerea cooperării teritoriale echilibrate la toate nivelurile.

Obiectivele generale şi specifice ale programului sunt urmărite în cadrul axelor prioritate care contribuie la îndeplinirea acestora, astfel:

Prioritatea 1: Sprijinirea inovării şi antreprenoriatului:

- dezvoltarea reţelelor tehnologice şi de inovare în domenii specifice;
- dezvoltarea unui mediu propice antreprenoriatului inovativ;
- îmbunătăţirea condiţiilor cadru şi deschiderea drumului către inovare.

Prioritatea 2: Protecţia şi îmbunătăţirea mediului înconjurător:

- îmbunătăţirea managementului integrat al apelor şi prevenirea riscurilor de inundaţii;
- îmbunătăţirea prevenirii riscurilor naturale;
- promovarea cooperării în domeniul managementului resurselor naturale şi al ariilor protejate;
- promovarea energiei regenerabile şi eficientizarea resurselor.

Prioritatea 3: Îmbunătăţirea accesibilităţii:

- îmbunătăţirea coordonării în promovarea, planificarea şi intervenţia în domeniul reţelelor primare de transport;
- dezvoltarea strategiilor de diminuare a „diviziunii digitale";
- îmbunătăţirea condiţiilor cadru pentru platformele multimodale.

Prioritatea 4: Dezvoltarea sinergiilor transnaţionale ale zonelor cu potenţial:

- abordarea problemelor ce afectează zonele metropolitane şi sistemele regionale de aşezări;
- promovarea unui tipar echilibrat al zonelor cu potenţial în ceea ce priveşte accesibilitatea şi atractivitatea acestora;
- promovarea utilizării patrimoniului cultural pentru dezvoltare.

Prioritatea 5: Asistenţă tehnică pentru implementarea programului şi creşterea capacităţii

C. Aria eligibilă a programului

Aria eligibilă a Programului de Cooperare Transnaţională Sud Estul Europei cuprinde 16 state, din care 14 state participă cu întregul teritoriu, respectiv Albania, Austria, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, România, Croaţia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Grecia, Ungaria, Serbia, Muntenegru, Slovacia, Slovenia şi Moldova.

În celelalte două state, a fost susţinută eligibilitatea doar pentru anumite regiuni: în Italia - Lombardia, Bolzano, Trento, Veneto, Friuli-Venezia-Giulia, Emilia Romagna, Umbria, Marche, Abruzzo, Molise, Puglia Basilicata, iar în Ucraina - zonele Cjermovestka, Ivano-Frankiviska, Zakarpatska şi Odessa.

Aria eligibilă a programului Sud Estul Europei este cea mai diversă, eterogenă şi complexă dintre toate programele de cooperare transnaţională europene. Dezvoltarea emergentă a noilor state şi, odată cu ea, stabilirea noilor frontiere şi-a pus amprenta asupra tiparului relaţiilor politice, economice, sociale şi culturale.

O caracteristică semnificativă a ariei sunt disparităţile regionale şi decalajele urban/ rural în ceea ce priveşte puterea economică şi capacitatea de inovare.

Referitor la accesibilitatea la Coridoarele pan-europene de transport şi Reţele Trans Europene (TEN), Sud Estul Europei funcţionează ca un liant între Nordul, Sudul, Estul şi Vestul Europei.

D. Bugetul programului

Principala sursă de finanţare a programului este Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR). Bugetul FEDR al programului pentru perioada 2007-2013 este de 206,7 milioane Euro. Această sumă este suplimentată de cofinanţarea naţională a partenerilor şi statelor partenere, în valoare de aproximativ 245,1 milioane euro[3].

Participarea partenerilor din state nemembre UE este finanţată din alte fonduri UE (ex. Instrumentul de Pre-Aderare (IPA) şi Instrumentul pentru Vecinătate şi Parteneriat).

În perioada 2007-2010, fondurile IPA[4] au fost alocate fiecărui stat aflat în stadiul de pre-aderare în parte şi gestionate de către delegaţiile UE aferente. Începând cu 2011, abordarea devine una integrată, alocările fiind făcute de Comisia Europeană pentru toate statele IPA participante în program, fără defalcări naţionale.

E. Structura de management a programului

Comitetul de Monitorizare este principalul organism de decizie al programului. Este format din reprezentanţi ai statelor partenere în Programul SEE. Reprezentanţii Comisiei Europene participă în calitate de observatori.

Principalele responsabilităţi ale Comitetului de Monitorizare sunt acelea de a asigura calitatea, eficienţa şi responsabilitatea operaţiunilor finanţate din program şi de a selecta proiecte ce vor primi finanţare.

Autoritatea de Management desemnată este:

- Agenţia Naţională de Dezvoltare;
- Autoritatea de management pentru programele de cooperare internaţională (Ungaria).

Autoritatea de Management (AM) este responsabilă cu managementul şi implementarea programului în conformitate cu prevederile regulamentelor europene. Autoritatea de Management este sprijinită în mod direct de către Secretariatul Tehnic Comun al programului în desfăşurarea activităţilor sale de management pentru întregul program.

Autoritatea de Certificare desemnată este Ministerul Economiei Naţionale - Departamentul NAO (Ungaria). Principalele atribuţii ale Autorităţii de Certificare sunt axate pe întocmirea şi transmiterea către Comisia Europeană a declaraţiilor certificate de cheltuieli, a cererilor de plată şi de a primi fondurile solicitate în cadrul programului de la Comisia Europeană.

Autoritatea de Audit desemnată este de Direcţia Generală pentru Auditul Fondurilor Europene (Ungaria). Rolul principal al Autorităţii de Audit (AA) este asigurarea efectuării de audit în vederea verificării funcţionării

eficiente a sistemului de management şi control al programului.

Secretariatul Tehnic Comun (STC) sprijină Autoritatea de Management în coordonarea şi implementarea programului. Echipa din cadrul STC îndeplineşte atribuţii precum:

- desfăşurarea de activităţi specifice în cadrul programului;
- asigură secretariatul pentru Comitetul de Monitorizare;
- administrează serviciile externalizate şi alte activităţi finanţate din bugetul de Asistenţă Tehnică;
- generează şi evaluează proiectele;
- ajută la implementarea proiectelor.

Punctele de Contact SEE reprezintă programul în statele partenere şi îndeplinesc rolul de puncte naţionale de coordonare pentru implementarea programului.

Principalele atribuţii a PC SEE sunt:

- să sprijine generarea de proiecte, procesul de elaborare si implementare a acestora;
- să contribuie la acţiunile de informare şi comunicare din statul respectiv;
- să sprijine Comitetele Naţionale în îndeplinirea sarcinilor lor transnaţionale;
- să îndeplinească rolul de punct de contact pentru aplicanţii şi partenerii în proiecte din statul respectiv.

Comitetele Naţionale. Fiecare stat partener va înfiinţa un Comitet Naţional – sau va implementa procedurile naţionale corespunzătoare, în concordanţă cu structurile sale organizatorice – în vederea implicării autorităţilor regionale şi locale, cât şi a autorităţilor sectoriale şi a instituţiilor, organizaţiilor non-guvernamentale şi a altor parteneri socio-economici şi/sau instituţionali, consideraţi relevanţi la nivelul statului partener.

Factori de risc la adresa securităţii din zona de Sud Est a Europei

Starea de urgenţă existentă în statele din Sud Estul Europei a generat apariţia unei game dezvoltate de ameninţări asimetrice, precum:

- tranzitul drogurilor dinspre Afganistan spre Europa;
- proliferarea armamentului (clasic, armele de distrugere în masă), încurajat şi de existenţa unor arsenale ex-sovietice pe teritorii străine (în special Transnistria);
- legăturile dintre crima organizată din zona Afganistanului şi Mării Caspice cu reţelele existente în Europa, America de Nord şi de Sud.

Datorită acestora, Uniunea Europeană a considerat imperios necesar să se concentreze asupra acestei zone, deosebit de sensibile. Astfel, au fost oferite ţărilor din regiune fonduri suplimentare, s-au instituit noi reguli de folosire a fondurilor de ajutor existente, s-au creat oportunităţi pentru integrarea treptată în unele pieţe europene, a fost oferită posibilitatea amplificării dialogului politic şi dezvoltarea cooperării în domeniul securităţii, însă, toate acestea nu s-au materializat în acţiuni concrete.

Deşi programele UE au ca scop dezvoltarea parteneriatelor transnaţionale în domenii de importanţă strategică pentru îmbunătăţirea procesului de integrare teritorială, economică şi socială şi pentru a contribui la coeziune, stabilitate şi competitivitate, zona din Sud Estul Europei se confruntă cu o serie de probleme care împiedică realizarea acestor obiective.

Un element deosebit de important, care a pus amprenta într-un mod semnificativ asupra securităţii în Sud-Estul Europei a fost reprezentat de declararea independenţei provinciei Kosovo şi recunoaşterea acesteia de o mare parte a statelor membre a UE. Acest fenomen a determinat o serie de reacţii vehemente din partea unor regiuni autonome care aspiră la statutul de independenţă.

Una din provinciile care a anunţat că independenţa Kosovo îi va servi drept precedent este Transnistria. Regiunea, constituită preponderent din cetăţeni ruşi, situată pe râul Nistru, s-a separat de Republica Moldova în septembrie 1990. Liderii transnistreni au organizat mai multe referendumuri în vederea declarării independenţei, dar niciunul n-a fost recunoscut de comunitatea internaţională. Imediat după prezentarea de către Curtea Internaţională de Justiţie (CIJ) a Avizului consultativ privind „Conformitatea cu dreptul internaţional a declaraţiei unilaterale de independenţă a Kosovo” (iulie 2010), s-a declanşat o veritabilă ofensivă propagandistică de către regimul de la Tiraspol, care a încercat să acrediteze ideea că avizul CIJ ar deschide calea pentru o recunoaştere internaţională a secesiunii teritoriilor moldoveneşti din stânga râului Nistru. Pentru a consolida mesajul, s-a mediatizat o pretinsă „depunere a unei cereri oficiale la ONU privind recunoaşterea independenţei Transnistriei”. Se încearcă rezolvarea conflictului în această zonă, într-un format 5+2 (Rusia, Ucraina, OSCE, UE şi SUA, plus Moldova şi Transnistria), dar, în urma repetatelor consultări privind reglementarea conflictului transnistrean, nu s-a ajuns la o concluzie finală.

Evenimentele din Kosovo au determinat reacţii din partea unor lideri maghiari şi în România. Astfel, liderii secui din Transilvania au declarat că proclamarea independenţei provinciei Kosovo ar trebui să reprezinte un precedent care să grăbească obţinerea autonomiei aşa-numitului „Ţinut Secuiesc”. Ei au subliniat că nu militează pentru ruperea acestei regiuni de România şi că doresc ca în Parlamentul de la Bucureşti, secuilor să li se acorde dreptul la autodeterminare prin intermediul unei legi organice.

În aceeaşi măsură, urmare a rezultatelor înregistrate la referendumurile organizate în repetate rânduri, care au arătat că populaţia rusofonă doreşte independenţa, regiunile separatiste georgiene Abhazia şi Osetia de Sud privesc şi ele cu interes evoluţia din Kosovo. Cele două regiuni s-au desprins de Georgia, începând cu 1989, profitând de disoluţia Uniunii Sovietice. De-a lungul anilor, s-au opus guvernării georgiene la începutul anilor '90 şi, prin mai multe referendumuri, au cerut independenţa regiunii. Ca şi în Transnistria, Rusia are desfăşurate în această regiune trupe de menţinere a păcii. Precedentul stabilit de Kosovo a ajutat la justificarea recunoaşterii pripite de către Moscova a Osetiei de Sud şi Abhaziei, după ce acestea s-au separat de Georgia. De

remarcat este faptul că Rusia nu a aplicat aceeaşi procedură şi în alte zone din interiorul frontierelor sale, cum ar fi, de exemplu, în Cecenia.

Azerbaidjanul are probleme cu enclava Nagorno-Karabah, unde confruntările între azeri şi etnicii armeni au început în 1988. Început ca un conflict între cele două etnii, el a evoluat până la nivelul ostilităților între forțele azere şi trupele armene. Deşi violențele au avut loc din 1988 până în 1992, nici la ora actuală situația regiunii nu este clarificată: ea este *de facto* independentă, de drept a rămas parte a Azerbaidjanului, dar este controlată încă de forțele armene. UE a continuat să acorde sprijin politic pentru rezolvarea conflictului şi a informat părțile interesate că este pregătită să îşi sporească angajamentul în sprijinul procesului de soluționare, prin activități la fața locului. În ultima perioadă, procesul de pace din Nagorno-Karabah a intrat într-o etapă nouă, odată cu revigorarea negocierilor sprijinite prin reuniuni între preşedinții Armeniei şi Azerbaidjanului, dar perspectivele de pace au rămas ambigue.

Ideea unui Kurdistan mare, independent, este vehiculată de mulți ani de etnicii kurzi, iar recunoaşterea independenței Kosovo le-a dat o nouă speranță. Răspân-diți în nordul Irakului, Siria, Iran şi Turcia, ei se consideră cea mai mare minoritate din lume fără stat propriu. Dorința kurzilor din nordul Irakului de a-şi înființa propriul stat a tensionat la maximum relațiile cu Ankara. Mişcarea de gherilă a Partidului Muncitorilor din Kurdistan (PKK) conduce insurgența în această regiune din 1984, în violențe murind până acum peste 40.000 de oameni. Potrivit Ankarei, tensiunile în interiorul comunității turce sunt alimentate de kurzii din Kurdistanul irakian, cei mai vocali în obținerea statutului de independență.

Precedentul Kosovo este fost folosit şi de regiunea semiautonomă Țara Bascilor (nordul Spaniei), care solicită de peste 40 de ani independența, prin intermediul mişcării separatiste ETA. Deşi a fost semnat un armistițiu cu guvernul spaniol, ETA continuă să execute atentate, cerând suveranitate şi autodeterminare pentru Țara Bascilor, chiar dacă aceasta se guvernează deja după propriile legi şi propriile instituții.

După cum am precizat mai sus, Sud-Estul Europei se confruntă cu numeroase probleme privind securitatea, iar amenințările devin din ce în ce mai complexe. Deşi au fost inițiate şi realizate acțiuni pentru crearea unei vecinătăți sigure şi prospere, au rămas încă foarte multe lucruri de făcut, printre care:

- consolidarea parteneriatelor cu aliații tradiționali şi cu actorii emergenți pe scena internațională, precum şi transpunerea acestor aspirații în acțiuni;
- dezvoltarea economică durabilă şi valorificarea oportunităților de creştere a cooperării în mediul economic;
- promovarea unei strategii pentru Sud-Estul Europei, care să genereze implicarea profundă şi coordonată atât a organizațiilor europene cât şi euroatlantice în regiune.

---

[1] Consiliul European de la Copenhaga, 12-13 decembrie 2002, Concluziile Preşedinției, http://Ue.Eu.Int/Uedocs/Cms_Data/Docs/ Pressdata/En/Ec/73842.Pdf.

[2] http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf.

[3] http://www.sudestul-europei.ro/articol/94/bugetul-programului-.html.

[4] Idem.

PROPUNERI:

- ✓ ***Trebuie să se facă tot posibilul pentru realizarea unei implicări profunde şi coordonate, atât a organizațiilor europene cât şi euroatlantice în regiune, astfel încât tensiunile din zona de Sud-Est a Europei să fie soluționate prin intermediul negocierilor şi nu prin mijloace militare, deşi această modalitate este deosebit de dificilă.***

COLOCVIU STRATEGIC este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/1294/2011

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro